

Sygn. akt VI Pa 110/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk
Sędziowie:	SO Aleksandra Mitros (spr.) SR del. Wioletta Witkowska - Kowalczyk
Protokolant:	sekr.sądowy Agata Furga

po rozpoznaniu w dniu 8 listopada 2013 roku w Szczecinie

sprawy z powództwa T. B.

przeciwko Zakładowi Karnemu w N.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powoda T. B. od wyroku Sądu Rejonowego w Goleniowie IV Wydziału Pracy z dnia 25 września 2012 roku sygn. akt IV P 274/12

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w sprawie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Goleniowie IV Wydziałowi Pracy, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej oraz kosztach postępowania przed Sądem Najwyższym.

Sygn. akt VI Pa 110/12

UZASADNIENIE

Powód T. B., pozwem z dnia 24 czerwca 2012 r., skierowanym przeciwko Zakładowi Karnemu w N., wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 47.862,50 zł tytułem pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego uregulowanej w art. 184 i 185 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 roku o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2010 r. Nr 79, poz.523 ze zm.). Powód podniósł, iż na podstawie tych przepisów, oraz wykonujących tę ustawę przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 lipca 2010 r. w sprawie przyznawania pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego funkcjonariuszowi Służby Więziennej ((Dz.U. Nr 147, poz.986) w dniu 23 listopada 2011 r. złożył wniosek o udzielenie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego w kwocie 47.862,50 zł, składając równocześnie niezbędną dokumentację. Pozwany - w odpowiedzi na jego wniosek - w dniu 1 grudnia 2011 r. wydał postanowienie, w którym postanowił rozpatrzyć wniosek powoda do dnia 30 listopada 2012 r. W uzasadnieniu pracodawca wskazał, iż jedyną przyczyną niezalatwienia sprawy w terminie jest brak środków finansowych na udzielenie przedmiotowej pomocy finansowej. Zdaniem powoda, takie działanie pracodawcy jest nieuprawnione, bowiem ustawa przyznaje wymienione

wyżej świadczenie bez ograniczeń na jakie powołał się pracodawca, nadto nieuprawnione było działanie pozwanego na podstawie przepisów k.p.a. Powoływanie się zaś na trudną sytuację materialną nie uzasadnia – w ocenie powoda - pomijania dochodzonych przez pracownika roszczeń.

Pozwany Zakład Karny w N., w odpowiedzi na pozew, wniósł o oddalenie powództwa wskazując, że w związku z brakiem w planie finansowym jednostki środków finansowych, nie można było wydać decyzji o przyznaniu pomocy finansowej na rzecz powoda, choć taka pomoc finansowa co do zasady w żądanej wysokości powodowi się należy. W tym stanie rzeczy poinformowano powoda o zarejestrowaniu jego wniosku oraz o jego rozpatrzeniu w późniejszym terminie, oznaczając konkretny termin jego rozpatrzenia. Pozwany podniósł także, że na realizację wypłat pomocy mieszkaniowej dla funkcjonariuszy Służby Więziennej w 2012 roku w budżecie więziennictwa zaplanowano 35 mln zł, co powinno pozwolić na przyznanie pomocy funkcjonariuszom, którzy wnioski złożyli przed 2010 r., ewentualnie w 2010 r. Nadto, rozpatrzenie wniosków następuje w kolejności ich składania, zgodnie z rejestrem prowadzonym przez jednostkę organizacyjną Służby Więziennej. Tak więc wnioski pozwany musi rozpatrywać sukcesywnie.

Wyrokiem z dnia 25 września 2012 r., wydanym w sprawie IV P 274/12, Sąd Rejonowy w Goleniowie Wydział IV Pracy oddalił powództwo i częściowo obciążył powoda kosztami postępowania poniesionymi przez stronę pozwaną w sprawie.

W uzasadnieniu wyroku Sąd I instancji wskazał, iż powód jest zatrudniony w Zakładzie Karnym w N. na stanowisku funkcjonariusza Służby Więziennej od 1 czerwca 2008 roku na czas nieokreślony. Powód w dniu 21 listopada 2011 roku złożył wniosek do Dyrektora Zakładu Karnego o przyznanie mu pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego, załączając do wniosku wymagane dokumenty. Postanowieniem Dyrektora Zakładu Karnego z dnia 1 grudnia 2011 roku, wydanym w trybie postępowania administracyjnego, funkcjonariusz został poinformowany, że jego wniosek rozpatrzony zostanie do dnia 30.11.2012 roku, a uzasadnieniem jest brak środków finansowych, które można by przeznaczyć na udzielenie takiej pomocy finansowej. W rejestrze prowadzonym przez Zakład Karny w N. funkcjonariusz zajmuje dwudzieste piąte miejsce w kolejce do przyznania pomocy finansowej.

Sąd I instancji podał, iż w świetle aktualnie obowiązującej regulacji prawnej, dotyczącej pomocy finansowej dla funkcjonariusza na uzyskanie lokalu mieszkalnego, zawartej w ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, o przyznaniu pomocy rozstrzyga przełożony funkcjonariusz w formie pisemnej, zaś ewentualny spór, dotyczący tego rodzaju roszczenia, winien rozstrzygać sąd właściwy w sprawach z zakresu prawa pracy, a nie - jak poprzednio - sąd administracyjny z odwołania od decyzji administracyjnej. Uwzględnienie wniosku i przyznanie pomocy finansowej w formie decyzji, (która nie stanowi decyzji w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego), umożliwi wypłatę tej pomocy, z kolei odmowa przyznania pomocy finansowej wskazuje na zaistnienie między funkcjonariuszem i przełożonym sporu, który rozpatruje sąd właściwy w sprawach z zakresu prawa pracy.

Zdaniem Sądu I instancji, pomimo niewydania przez pozwanego wskazanej decyzji, jego stanowisko procesowe w niniejszej sprawie, w którym wniósł o oddaleniu pozwu, nie może być inaczej potraktowane jak odmowa przyznania pomocy finansowej funkcjonariuszowi, pomimo spełnienia przez niego wszystkich przesłanek z art. 184 ust. 1 ustawy o Służbie Więziennej. Tego typu sytuacja, wskazuje zatem na zaistnienie między funkcjonariuszem i pozwanym sporu o roszczenie, o charakterze cywilnoprawnym, o zapłatę. Zdaniem Sądu, skoro przedmiotowe roszczenie ma charakter cywilnoprawny, a ustawodawca nie oznaczył wprost terminu spełnienia świadczenia przez pozwanego, świadczenie to winno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (art. 455 k.c.), najpóźniej zatem niezwłocznie po doręczeniu pozwu o zapłatę. Co więcej, w ocenie Sądu Rejonowego, pozwany powinien spełnić świadczenie również niezwłocznie po zakończeniu weryfikowania dokumentacji w związku ze złożeniem przez powoda wniosku o przyznanie tej pomocy. Brak jest bowiem – w ocenie Sądu I instancji - jakiegokolwiek przepisu o randze ustawy, czy przepisu wykonawczego, określających szczegółowy tryb postępowania w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy, który pozwalałby na ustalenie zasady, iż pomoc jest przyznawana w danym roku dla tylu funkcjonariuszy ubiegających się o tę pomoc, dla ilu starczy zaplanowanych na ten cel w danym roku środków finansowych. Na powyższy wniosek, w ocenie Sądu Rejonowego, nie ma wpływu również dyscyplina finansów publicznych, na co powoływał się pozwany. Taki bowiem argument w procesach sądowych o zapłatę mogłaby podnieść każda jednostka

objęta dyscypliną finansów publicznych, w tym zakłady karne w procesach choćby o zapłatę odszkodowania i zadośćuczynienia wytaczanych przez osoby skazane i odsiadujące kary pozbawienia wolności, z tym, że argumentacja ta nie miałaby wpływu na merytoryczne rozstrzygnięcie w sprawie. Sąd I instancji wskazał, że ustawodawca nie dokonał np. w regulaminach premiowania, czy w regulaminach przyznawania innych dodatkowych świadczeń związanych z zatrudnieniem, zastrzeżenia, że ilość przyznanych świadczeń z tytułu pomocy finansowej w danym roku jest uzależniona od przyznanych na ten cel środków w planie finansowym jednostki. W rozporządzeniu zamieścił jedynie zapis, że przyznawanie środków następuje w kolejności w jakiej wnioski zostały złożone. W ocenie Sądu I instancji, brak wymienionego wyżej zastrzeżenia w przepisach regulujących zasady przyznawania pomocy finansowej, które obowiązują zarówno powoda, jak i pozwanego, ma ten skutek, że funkcjonariusz nie jest adresatem istniejących ograniczeń wynikających z dysponowania finansami publicznymi, a okoliczność ta ma zasadnicze znaczenie dla ustalenia, czy roszczenie powstaje po stronie powoda, czy też nie, po złożeniu przez niego wniosku o przyznanie tejże pomocy. Adresatem ograniczeń zasad dysponowania finansami publicznymi jest jedynie jednostka wykonująca plan finansowy. W razie zaś istnienia takiego zastrzeżenia w procedurach związanych z przyznawaniem pomocy, w istocie mogłoby to doprowadzić do rozstrzygnięcia, iż w braku wystarczających środków w danym roku, roszczenie po stronie powoda byłoby niezasadne, albowiem by nie powstało z uwagi na brak spełnienia jednej z kilku przesłanek do realizacji świadczenia w postaci wystarczających środków finansowych przeznaczonych w planie finansowym na pomoc w danym roku.

Sąd I instancji uznał jednak, iż roszczenie powoda jest niezgodne z zasadami współżycia społecznego, ponieważ w rejestrze prowadzonym przez Zakład Karny w N., rejestrującym kolejność funkcjonariuszy do przyznania pomocy finansowej powód był dopiero dwudziesty piąty. Zdaniem Sądu I instancji, czynienie przez powoda użytku ze swego prawa, które pozbawi możliwości zaspokojenia roszczeń osób znajdujących się przed nim w kolejce do świadczeń socjalnych, jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa i z zasadami współżycia społecznego i dlatego nie może korzystać z sądowej ochrony.

W apelacji od wyroku powód T. B., zarzucając zaskarżonemu wyrokowi:

- naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art.328§2 kpc poprzez niewyjaśnienie przesłanek niezastosowania w danych okolicznościach faktycznych przepisów prawa, tj. art.455 kc,

- naruszenie prawa materialnego, tj.

1. art.455 kc poprzez jego niezastosowanie do stanu faktycznego sprawy i w konsekwencji nieprawidłowe przyjęcie, iż pomimo spełnienia przesłanek wynikających z art.455 kc, pozwany nie ma obowiązku spełnienia świadczenia;

2. art.5 kc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż zaniechanie wypełniania obowiązków ustawowych przez pozwanego nie stanowi czynienia ze swego prawa użytku, który jest sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa oraz zasadami współżycia społecznego, a przez to powinno być przez sąd uważane za wykonywanie prawa oraz powinno korzystać z ochrony;

3. art.217 w zw. z art.220 ustawy o Służbie Więziennej oraz § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 lipca 2010 r. (Dz.U. Nr 147, poz.986) w sprawie przyznawania pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego funkcjonariuszowi Służby Więziennej poprzez dokonanie jego błędnej wykładni i przyjęcie na potrzeby niniejszej sprawy, iż o realizacji dochodzonego roszczenia pracownika Służby Więziennej decyduje kolejność składanych wniosków zgodnie z rejestrem prowadzonym przez jednostkę Służby więziennej, podczas gdy niniejszy rejestr ma charakter poglądowy i nie powinien być wyznacznikiem dla Sądu w kwestii uznania roszczenia powoda.

W oparciu o powyższe zarzuty powód wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu skarżący wskazał, iż Sąd nie rozważył dokładnie istoty sprawy i przyjął za podstawę rozstrzygnięcia zasady współżycia społecznego, które w przedmiotowej sprawie

zastosowania mieć nie powinny. Dochodzone roszczenie – w ocenie powoda - jest w istocie sprawą ze stosunku służbowego, co do której nie uregulowano kwestii terminu spełnienia świadczenia w przepisach kodeksu pracy ani w ustawie o Służbie Więziennej ani też w rozporządzeniach do ustawy. Dlatego też - wobec braku unormowań wynikających z kodeksu pracy, jak również ustaw szczególnych – zastosowanie powinny znaleźć przepisy kodeksu cywilnego - art. 455 kc. W konsekwencji – w ocenie skarżącego – skoro sama istota roszczenia i możliwość jego dochodzenia nie podlegała kwestionowaniu, świadczenie powoda powinno zostać spełnione poprzez wydanie wyroku uwzględniającego powództwo.

W związku z tym, że przy rozpoznawaniu apelacji w niniejszej sprawie powstały zagadnienia prawne budzące poważne wątpliwości, Sąd Okręgowy - postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2013 r. **-przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu w trybie art.390§1 kpc następujące zagadnienia prawne:**

1. czy funkcjonariusz Służby Więziennej może dochodzić przed sądem powszechnym pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego, określonej w przepisach art.184 i 185 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. z 2010 r. Nr 79, poz.523 ze zm.), przed wydaniem decyzji przez dyrektora jednostki Służby Więziennej o przyznaniu tej pomocy (czy pomoc ta przed wydaniem decyzji przez dyrektora jednostki ma charakter roszczeniowy czy uznaniowy),
2. w przypadku pozytywnej odpowiedzi na powyższe pytanie: w jakim terminie powinny być wydawane decyzje dyrektora o przyznaniu opisanej wyżej pomocy finansowej funkcjonariuszom Służby Więziennej, (dzień wydania decyzji rozpoczyna bieg dwuletniego terminu do wypłaty należności z tego tytułu, wynikający z § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 lipca 2010 r. w sprawie przyznawania pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego funkcjonariuszowi Służby Więziennej (Dz.U. z 2010 r. Nr 147, poz. 986)
3. kto powinien być stroną pozwaną w procesie toczącym się przed sądem pracy z powództwa funkcjonariusza Służby Więziennej w sprawach wymienionych w art. 220 ustawy o Służbie Więziennej.

W dniu 13 sierpnia 2013 r. (sygn. akt I PZP 4/13) Sąd Najwyższy podjął uchwałę, w której wskazał, że funkcjonariusz Służby Więziennej może skutecznie dochodzić przed sądem pracy zasądzenia od Skarbu Państwa - właściwego Zakładu Karnego odpowiedniej kwoty tytułem pomocy finansowej na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych, jeżeli mimo spełnienia ustawowych przesłanek jej uzyskania i złożenia stosownego wniosku nie została mu ona niezwłocznie wypłacona (art. 184 ust i i art. 220 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, Dz. U. Nr 79, poz. 523 ze zm. i art. 455 k.c.).

W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy przedstawił w pierwszej kolejności pytanie o możliwość dochodzenia przed sądem powszechnym pomocy finansowej, o której stanowi art. 184 i 185 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, (Dz. U. Nr 79, poz. 523 ze zm. – dalej ustawa).

W obecnie obowiązującym stanie prawnym przyznanie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego przez funkcjonariusza Służby Więziennej nie następuje w formie decyzji administracyjnej. Z tego powodu nie znajdują zastosowania przepisy kodeksu postępowania administracyjnego. Zgodnie przepisem art. 220 ustawy spory o roszczenia ze stosunku służbowego funkcjonariuszy w sprawach niewymienionych w art. 218 ust. 1 i art. 219 ust. 1 i 2 rozpatruje sąd właściwy w sprawach z zakresu prawa pracy. Problem ten był już wielokrotnie rozstrzygany przez NSA. Jednolicie przyjęto, że sprawy dotyczące udzielenia pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego należą do właściwości sądów powszechnych rozpatrujących spory z zakresu prawa pracy, a nie do właściwości sądów administracyjnych (zob. np. postanowienia NSA z dnia 8 grudnia 2011 r., I OSK 928/11, z dnia 21 grudnia 2011 r., I OSK 1000/11, z dnia 24 stycznia 2012 r., I OSK 1443/11). Sąd Najwyższy podziela powyższy pogląd. Stąd też przyjęto w uchwale, że funkcjonariusz Służby Więziennej może dochodzić przyznania pomocy finansowej (roszczenia) przed sądem właściwym w sprawach z zakresu prawa pracy. W pytaniu tym przedstawiony został kolejny problem związany z dopuszczalnością dochodzenia roszczenia o przyznanie pomocy finansowej. Chodzi tu w istocie o termin rozpatrzenia

wniosku funkcjonariusza. W sprawach tego rodzaju wyłączone jest stosowanie art. 35 k.p.a. Przepisy ustawy nie regulują wprost tego problemu. Natomiast zgodnie z 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 lipca 2010 r. w sprawie przyznawania pomocy finansowej na uzyskanie lokalu funkcjonariuszowi Służby Więziennej (Dz. U. Nr 147, poz. 986 - dalej rozporządzenie) rozpatrzenie wniosków o przyznanie pomocy finansowej następuje w kolejności ich składania, zgodnie z rejestrem prowadzonym przez jednostkę organizacyjną Służby Więziennej. Maksymalny termin, do którego ma nastąpić wypłata przyznanej pomocy finansowej wynosi, zgodnie z przepisem 3 ust. 1 rozporządzenia, dwa lata od dnia wydania decyzji o przyznaniu tej pomocy. W sprawie niniejszej pozwany miał rozpatrzyć wniosek o przyznanie pomocy finansowej po ok. 12 miesiącach, co uzasadniał brakiem środków finansowych.

Rozstrzygające znaczenie należy w powyższej kwestii przypisać regulacji ustawowej. Przepis art. 184 ust. 1 ustawy stanowi wyraźnie i jednoznacznie, że funkcjonariuszowi w służbie stałej, który spełnia warunki do przydziału lokalu mieszkalnego, a który lokalu tego nie otrzymał na podstawie decyzji administracyjnej o przydziale, przysługuje pomoc finansowa na uzyskanie lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej albo domu jednorodzinnego lub lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, położonych w miejscowości pełnienia służby lub miejscowości pobliskiej. Przepis ten określa przesłanki nabycia prawa do pomocy finansowej w sposób ścisły, a więc nie pozostawiający żadnego marginesu swobodnej oceny właściwemu organowi. Problem charakteru świadczenia w postaci pomocy finansowej był rozstrzygany w poprzednim stanie prawnym przez orzecznictwo administracyjne. Ponieważ regulacja prawna jest obecnie w zasadzie taka sama orzeczenia te zachowały w tej kwestii aktualność. Przyjmowano w nich, że prawo do pomocy przysługuje, gdy spełnione są przesłanki ustawowe, a decyzja organu nie jest decyzją uznaniową (zob. np. wyrok WSA w Szczecinie z dnia 27 kwietnia 2005 r., SAISz 1488/03, czy wyrok WSA w Łodzi z dnia 31 stycznia 2008 r., I SAB/Łd 62/07). W art. 185 ustawy określona została wysokość przysługującego funkcjonariuszowi świadczenia. W tej sytuacji należy stwierdzić, że pomoc finansowa przysługuje funkcjonariuszowi w razie spełnienia ustawowych przesłanek jej nabycia i złożenia stosownego pisemnego wniosku. Zasady powyższej nie może zmienić akt wykonawczy do ustawy. Upoważnienie ustawowe do wydania rozporządzenia nie zawiera bowiem podstawy do modyfikowania zawartej w ustawie materialnoprawnej regulacji prawa funkcjonariusza do otrzymania pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego. W szczególności chodzi tu o to, że zgodnie z 2 ust. 4 rozporządzenia przyznanie pomocy finansowej może zostać odsunięte w czasie na dowolnie długi okres czasu. W rozporządzeniu tym mają być uregulowane zasady postępowania przed właściwym organem, którego celem jest jedynie stwierdzenie aktem deklaratoryjnym istnienia lub brak tego prawa oraz kwestie techniczne związane ze spełnieniem tego świadczenia. Tak więc sformułowanie „przyznawanie pomocy finansowej”, użyte w art. 185 ust. 3 ustawy powinno być rozumiane jedynie jako zespół określonych czynności faktycznych potwierdzających ustawowe przesłanki nabycia prawa do świadczenia, a nie jako materialnoprawny akt, na podstawie którego prawo to powstaje i którego wydanie jest pozostawione uznaniu właściwego organu Służby Więziennej (por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów NSA z dnia 29 kwietnia 2009 r., I OPS 7/08, ONSAiWSA 2009 nr 4, poz. 66). W związku z powyższym nie powinno ulegać wątpliwości, że dochodzenie przedmiotowego roszczenia nie jest uzależnione od rozstrzygnięcia przez właściwy organ lub po określonym czasie bezczynności tego organu. Żaden przepis ustawy nie przewiduje bowiem takiego warunku dochodzenia roszczenia na drodze sądowej. Realizacja prawa funkcjonariusza Służby Więziennej do pomocy finansowej ma na celu zapewnienia warunków do prawidłowego pełnienia służby oraz prowadzenia życia prywatnego i rodzinnego. Świadczenie to nie ma charakteru powszechnego nawet w regulacjach pragmatyk służbowych funkcjonariuszy. Zostało ono zagwarantowane w ustawie. Należy przy tym podkreślić, że ustawodawca nie uzależnił jego realizacji od możliwości finansowych jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, czy ilości spełniających warunki do jego nabycia funkcjonariuszy. W tej sytuacji nie może przesądzać o rozstrzygnięciu problemu argument braku środków (tak też przyjęto w wyroku WSA w Warszawie z dnia 8 września 2006 r., I SAANa 618/06, LEX nr 265553) . Gdyby się z nim bowiem zgodzić, to wypłata wszelkich świadczeń mogłaby nie zostać nigdy zrealizowana lub odsunięta na dowolnie długi okres czasu. Zmiana zasad nabycia i realizacji prawa do pomocy mieszkaniowej mogłaby ulec zmianie jedynie poprzez nowelizację obowiązujących obecnie przepisów ustawowych.

Reasumując powyższe, należy przyjąć, że świadczenie o udzielenie pomocy finansowej powinno zostać spełnione, zgodnie z art. 455 k.c., niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do jego wykonania. Należy także wspomnieć, że wydany

na podstawie art. 33 ust. 1 pkt 2 ustawy Regulamin Nr 2/20 10 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 18 października 2010 r. w sprawie pełnienia służby przez funkcjonariuszy Służby Więziennej stanowi w 12 ust. 2, iż przełożony powinien niezwłocznie rozpatrywać sprawy wnoszone przez funkcjonariuszy i podejmować na bieżąco stosowne decyzje.

Kolejnym zagadnieniem jest problem zdolności sądowej w sprawach o roszczenia funkcjonariuszy Służby Więziennej o realizację prawa do pomocy mieszkaniowej. Sprawy o roszczenia ze stosunku służbowego funkcjonariuszy, zgodnie z art. 1 k.p.c., są sprawami cywilnymi w znaczeniu procesowym, a nie materialnym. Nie są bowiem sprawami ze stosunku pracy, tylko innymi sprawami, do których stosuje się przepisy tego kodeksu z mocy ustaw szczególnych. Zastosowanie znajdują więc przepisy k.p.c. o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy. Nie wynika jednak z tego, że w tym przypadku zawsze znajduje zastosowanie przepis art. 460 § 1 kpc. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2009 r., I PK 226/08, OSNP 2011 nr 3-4, poz. 33).

Pomimo, że zakłady karne są jednostkami organizacyjnymi Służby Więziennej, a ich dyrektorzy posiadają niektóre uprawnienia charakterystyczne dla reprezentantów pracodawców nie można przyjąć, że zakład karny jest pracodawcą w rozumieniu art. 3 kp. Przede wszystkim funkcjonariusz wykonuje swoje obowiązki w oparciu o służbowy stosunek zatrudnienia o charakterze administracyjnoprawnym. Nie jest więc pracownikiem. Zakłady karne, pomimo wyodrębnienia organizacyjnego nie mają samodzielności finansowej. Dyrektor Generalny ma także wiele uprawnień związanych ze stosunkiem służbowym funkcjonariuszy, które wynikają np. z art. 10 i 11 czy 69 ustawy. Dyrektor zakładu karnego nie ma więc pełnej samodzielności w zakresie kształtowania stosunku służbowego funkcjonariuszy. Na tej podstawie należało uznać, że zdolność sądowa przysługuje, zgodnie z art. 67 § 2 k.p.c., Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez organ jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, lub organ jednostki nadrzędnej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wywiedziona przez powoda okazała się na tyle uzasadniona, że doprowadziła do ujawnienia zaistnienia w postępowaniu pierwszoinstancyjnym okoliczności uzasadniającej stwierdzenie nieważności postępowania sądowego zakończonym wydaniem zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w Goleniowie. Czyniło to niemożliwym poddanie stanowiska strony skarżącej merytorycznemu rozpoznaniu. Wprawdzie zasadą jest, że Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, a więc w granicach wniosków i zarzutów apelacji, jednakże w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (art. 378 § 1 k.p.c.). Oznacza to, że mimo niepodniesienia przez apelującego zarzutu nieważności postępowania, wobec zaskarżenia przez niego wyroku Sądu Rejonowego w całości, koniecznym było przeprowadzenie kontroli postępowania przed Sądem pierwszej instancji w aspekcie zaistnienia okoliczności, o jakich mowa w art. 379 k.p.c. Zgodnie z punktem 2 tego przepisu nieważność postępowania zachodzi między innymi w sytuacji, gdy strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej (...). Wskazana nieprawidłowość zaistniała w niniejszej sprawie. W razie stwierdzenia nieważności postępowania sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (art. 386 § 2 k.p.c.).

Zgodnie z art. 67§2 kpc zdolność sądowa przysługuje Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez organ jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, lub organ jednostki nadrzędnej. Jak wskazała Sąd Najwyższy w przytoczonej wyżej uchwale, sprawy o roszczenia ze stosunku służbowego funkcjonariuszy, zgodnie z art. 1 k.p.c., są sprawami cywilnymi w znaczeniu procesowym, a nie materialnym, nie są bowiem sprawami ze stosunku pracy, tylko innymi sprawami, do których stosuje się przepisy tego kodeksu z mocy ustaw szczególnych. Przy ich rozpoznawaniu zastosowanie znajdują wprawdzie przepisy k.p.c. o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy, nie wynika jednak z tego, że w tym przypadku zawsze znajduje zastosowanie przepis art. 460 § 1 kpc. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2009 r., I PK 226/08, OSNP 2011 nr 3-4, poz. 33). Dalej Sąd Najwyższy wskazał, że pomimo tego, że zakłady karne są jednostkami organizacyjnymi Służby Więziennej, a ich dyrektorzy posiadają niektóre uprawnienia charakterystyczne dla reprezentantów pracodawców nie można przyjąć, że zakład karny jest pracodawcą w rozumieniu art. 3 kp. Przede wszystkim funkcjonariusz wykonuje swoje obowiązki

w oparciu o służbowy stosunek zatrudnienia o charakterze administracyjnoprawnym. Nie jest więc pracownikiem. Zakłady karne, pomimo wyodrębnienia organizacyjnego nie mają samodzielności finansowej. Dyrektor Generalny ma także wiele uprawnień związanych ze stosunkiem służbowym funkcjonariuszy, które wynikają np. z art. 10 i 11 czy 69 ustawy. Dyrektor zakładu karnego nie ma więc pełnej samodzielności w zakresie kształtowania stosunku służbowego funkcjonariuszy.

Mając zatem na względzie, że niniejsza sprawa od początku toczyła się przeciwko nieposiadającemu zdolności sądowej Zakładowi Karnemu w N., należało uchylić zaskarżony wyrok, znieść dotychczasowe, dotknięte nieważnością, postępowanie przed Sądem Rejonowym w Goleniowie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania wymienionemu wyżej Sądowi, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

Wobec powyższego, stosownie do art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 2 k.p.c. należało uchylić zaskarżony wyrok, znieść dotychczasowe, dotknięte nieważnością, postępowanie przed Sądem Rejonowym w Goleniowie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania wymienionemu wyżej Sądowi, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed Sądem II instancji i Sądem Najwyższym.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji w pierwszej kolejności winien - za zgodą powoda - wezwać do udziału w sprawie Skarb Państwa – Zakład Karny w N., doręczając mu równocześnie odpis pozwu i dalszych pism procesowych powoda, a następnie rozpoznać merytorycznie sprawę.